

Teabe- ja õppepäeva korraldamist toetab Euroopa Liit Eesti riikliku
mesindusprogrammi 2010 – 2013 raames

ABI KILETIIVALISTE- JA RÄSTIKUHAMMUSTUSE KORRAL

Ruth Kastanje

Mürgistusteabekeskuse peaspetsialist

Põltsamaa 15.10.2011

Kiletiivalised *Hymenoptera*

- Mesilased *Apidae*
- Kimalased *Bombidae*
- Herilased *Vespidae*
- Sipelglased *Formicidae*

Kiletiivalised

Nii mesilase kui herilasemürk sisaldavad

1. Väikesemolekulilised ained, mis põhjustavad lokalset reaktsiooni
2. Suuremolekulilised ained mis põhjustavad sensibiliseerumist e. antikehade teket organismis

Kiletiivalised

- Mesilase mürgipaun sisaldab 140 mcrg mürgiproteiine (mellitiin, fosfolipaas, hüaluronidaas, happeline fosfataas)
- Herilase mürgipaun 15 mcrg mürgiproteiine Tugev valulikkus tingitud atsetüülkoliinist, serontoniinist ja hiniinist.

Mesilase ja herilasemürk on allergoloogiliselt erinevad. ristallergiat ei esine

Kiletiivalised

- Lokaalne mitteallergiline reaktsioon-punetus, turse, sügelus ja valu nõelamiskohal. Möödub mõne tunniga.
- Toksiline reaktsioon
- Allergiline reaktsioon
lokaalne
süsteemne

Toksiline reaktsioon

- Mürgist tingitud reaktsioon
- Tekib hulgalise nõelamise korral (30-50 nõela)
- Põhjustab
 - liveldust, oksendamist, kõhulahtisust
 - nõrkust
 - peavalu
 - teadvusetust ja krampe
 - vererõhulangust
 - neerukahjustust

Allergiline reaktsioon

- Allergiline reaktsioon tekib kui immuunsüsteem on mürgi suhtes ülitundlik ja toodab selle vastu antikehi, mille toimele vabaneb verre hulgaliselt histamiini. Tekib veresoonte laienemine, kudede tursumine ja mitmesugused nahahäired

Allergiline reaktsioon ei vallandu tavaliselt esimesel kokkupuutel allergeeniga. Riskifaktoriks on vähem kui 2 kuuline vahe nõelamiste vahel.

Allergiline reaktsioon: lokaalne

- Nõelamise kohal punetus ja turse diameetriga 10 cm, mis püsib mitu päeva. Ei ennusta süsteemse reaktsiooni teket.

Allergiline reaktsioon: süsteemne

- Tekib umbes 30 min peale nõelamist
Nahanähud – urtikaaria, sügelus, punetus
Hingamisteede turse
Südameveresoonkonna nähud
(südamekloppimine, vererõhu langus)
Anafülaktiline šokk

Kui inimesel on esinenud anafülaktiline reaktsioon siis on 35-60% tõenäosus, et see kujuneb ka samaliigilise putuka järgmisel nõelamisel.

Allergiline reaktsioon: anafülaktiline šokk

- Kõhuvalu
- liveldus oksendamine
- Näo ja kaela turse
- Nahapunetus (hiljem kahvatu või sinakas)
- Nõrkus, peapööritus, minestus
- Köha, heliline hingamine, hingamisraskus
- Kiire pulss
- Ärevus, segasus

Allergiline reaktsioon: hilisreaktsioon

- 1-2 nädalat peale nõelamist tekivad palavik, enesetunde halvenemine, peavalu, liigesvalu, lümfadenopaatia.

Esmaabi: lokaalne reaktsioon

- Mesilase astel koheselt eemaldada, sest selle küljes olev mürgipaun võib olla veel tühjenemata(tühjeneb ½ minuti jooksul). Vältida pigistamist, sest see soodustab mürgi levikut.
- Nõelamiskoht puhastada desinfitseeriva ainega
- Külma vesi või jää
- Võib kasutada lahjat kortikosteroidsalvi
- Tugeva valu korral valuvaigisti

Esmaabi: süteemne reaktsioon

- Hüdrokortisoon: Kyypakkaus
- Sisaldab 3 50 mg tabletti hüdrokortisoon
- Alla 5 aastane 1 tbl
- 5-15 aastat 2 tabletti
- Täiskasvanu 3 tabletti

Kui esineb iiveldus, siis vett anda koos tabletiga väikeses koguses.

On mõeldud esmaabiks ja kannatanu seisundi leevendamiseks. Süsteemse reaktsiooniga kannatanu peaks toimetama haiglasse jälgimisele.

Esmaabi: Süsteemne reaktsioon

- Lamav asend jalad kõrgemal
- Värske õhk
- Kui ei oksenda, siis väikeste koguste kaupa juua
- Hingamisraskuse korral ära ürita anda ravimeid suu kaudu

- Place the victim in shock position
- Keep the person warm and comfortable
- Turn the victim's head to one side if neck injury is not suspected

Esmaabi: süsteemne reaktsioon

- Adrenaliin

Epipen, Ana-guard, Adrenaclick, Twinject

Täiskasvanud 0,30 mg

Lapsed 0,15 mg

Süstitakse lihasesse reie eesmisesse
välimisse kolmandikku

Mürgistusinfo

15
16662

16662.ee

EpiPen

Näidustused haiglasse pöördumiseks

- On tekkinud süsteemsed sümptomid
- Nõelamiskoht on suus ja turse suureneb kiiresti
- Mitmed nõelamiskohad
- Allergiline laps

Rästik *Vipera berus*

Rästikuhammustus

Kõige sagedasemad kannatanud:

Seenelised- marjulised

Väikelapsed

Teismelised poisid

Rästik suudab hammustada ka ujudes

Ka vastsündinud rästik hammustab ja on mürgine

Rästikuhammustus

- Rästikumürk sisaldab hulgaliselt ensümaatiliselt aktiivseid valke. Mürgi täpset koostist pole määratud.
- Hammustusel satub mürk enamasti nahka ja selle alla, harvem lihastesse või veresoontesse. Mürk imendub lümfikapillaaride kaudu vereringesse.
- Maksimaalne kontsentratsioon veres saabub 2 tunniga, hakkab langema 2 ööpäeva möödudes

Rästikuhammustus

- Kohe tekib valu hammustuskohas, turse, punetus, mis hiljem muutub mustjassiniseks
- Hambajälgi klassikaliselt 2, aga võib olla ka 1 või 3.
- Organismi sattuva mürgi hulk sõltub
 1. Mürgi kogusest mürgipaunas (tavaliselt 10-18 mg)
 2. hammustuse mehhaanikast

Rästikuhammustus

- Lokaalne kudede kahjustus
- Verehüübivushäire, veresoonte sisekesta kahjustus
- Süsteemne reaktsioon 5 min-2 tunni jooksul

Toksiline – seedehäired, vererõhu langus

Allergiline – turse, hingamishäired,
anafülaktiline šokk

Haiglaravile kuuluvad

- Sümptomaatilised kannatanud
- Lapsed
- Rasedad
- Vanurid ja raskete kaasuvate haigustega isikud
- Hammustus pea- ja kaelapiirkonnas

Kui kannatanu ei ole teetanuse vastu vaktsineeritud, peab selleks arsti poole pöörduma.

Rästikumürk eritub rinnapiima- imetamises teha ööpäevane paus.

Rästikuhammustus: Esmaabi

- Rahusta kannatanut
- Vigastatud jäseme liikumatuks muutmine
- Külma peale
- Ära lase kannatanul liikuda, transpordi haiglasse
- Kyypakkaus – Ei ole antidoot ega ravi vaid ainult esmaabi!!!

Rästikuhammustus

- Rästikumürgi antiseerumit kasutatakse ainult haiglatingimustes raske üldreaktsiooni korral.

**Tänu tähelepanu
eest!**

Küsimusi?

Kontakt

Mürgistusinfoleht **16662**
eritasuta, anonüümne

E 09.00- L 09.00
L,P suletud

Ruth.kastanje@16662.ee
info@16662.ee